

רפואה שלימה לתמימה אמונה בת דויזה מלכה ובריאות טובה לכל משפחתה

רש"י

(ה) **הואיל** - התחיל כמו (בראשית יח, כז) הנה נא הואילתי: **באר** את התורה - בשבעים לשון פירשה להם: (ו) **רב לכם שבת** - כפשוטו. ויש מדרש אגדה הרבה לכם גדולה ושכר על ישיבתכם בהר הזה, עשיתם משכן מנורה וכלים, קבלתם תורה, מניתם לכם סנהדרין, שרי אלפים ושרי מאות: (ז) **פנו וסעו לכם** - זו דרך ערד וחרמה: **ובאו הר האמרי** - כמשמעו: **ואל כל שכניו** - עמון ומואב והר שעיר: **בערבה** - זה מישור של יער: **בהר** - זה הר המלך: **ובשפלה** - זו שפלת דרום: **ובנגב ובחוף הים** - אשקלון ועזה וקסרי וכו' כדאיתא בספרי: **עד הנהר הגדול** - מפני שזוכר עם ארץ ישראל, קראו גדול. משל הדיוט אומר עבד מלך, הדבק לשחוח וישתחוו לך, קרב לגבי דהינא ואידהן: (ח) **ראה נתתי** - בעיניכם אתם רואים. איני אומר לכם מאומד ומשמועה: **באו ורשו** - אין מערער בדבר ואינכם צריכים למלחמה, אלו לא שלחו מרגלים לא היו צריכים לכלי זיין: **לאבתים** - למה הזכיר שוב לאברהם ליצחק וליעקב, אלא אברהם כדאי לעצמו, יצחק כדאי לעצמו, יעקב כדאי לעצמו: (יט) **המדבר הגדול והנורא** - שהיו בו נחשים כקורות, ועקרבים כקשותות: (כב) **ותקרבו אלי כלכם** - בערבוביא, ולהלך הוא אומר (דברים ה, כ - כא) ותקרבו אלי כל ראשי שבטיכם וזקניכם ותאמרו הן הראנו וגו', אותה קריבה היתה הוגנת. ילדים מכבדים את הזקנים ושלחום לפניהם, וזקנים מכבדים את הראשים ללכת לפניהם, אבל כאן, ותקרבו אלי כלכם, בערבוביא. ילדים דוחפין את הזקנים וזקנים דוחפין את הראשים: **וישבו אתנו דבר** - באיזה לשון הם מדברים: **את הדרך אשר נעלה בה** - אין דרך שאין בה עקמימות: **ואת הערים אשר נבא אליהן** - תחלה לכבוש: (כט) **לא תערצון** - לשון שבירה כתרנומו, ודומה לו (איוב ל, ו) בערוץ נחלים לשכון, לשבור נחלים: (ל) **ילחם לכם** - בשבילכם: (לא) **ובמדבר אשר ראית** - מוסב על מקרא שלמעלה הימנו (פסוק ל), ככל אשר עשה אתכם במצרים, ועשה אף במדבר אשר ראית אשר נשאלך וגו': **כאשר ישא איש את בנו** - כמו שפירשתי אצל (שמות יד, יט) ויסע מלאך האלהים ההולך לפני מחנה ישראל וגו'. משל למהלך בדרך ובנו לפניו באו לסטים לשבותו וכו': (לב) **ובדבר הזה** - שהוא

מבטיחכם להביאכם אל הארץ, אינכם מאמינים בו: (לג) **לראותכם** - כמו להראותכם. וכן (שמות יג, כא) לנחותם הדרך, וכן (תהלים כו, ז) לשמיע בקול תודה, וכן (מלכים ב' ט, טו) ללכת לגיד ביזרעאל: (לו) **אשר דרך בה** - חברון, שנאמר (במדבר יג, כב) ויבא עד חברון:

רש"י

(כו) **ראה אנכי נותן לפניכם היום ברכה וקללה** - האמורות בהר גריזים ובהר עיבל: (כז) **את הברכה** - על מנת אשר תשמעו: (כח) **מן הדרך אשר אנכי מצוה אתכם היום ללכת וגו'** - הא למדת שכל העובד עבודה זרה הרי הוא סר מכל הדרך שנצטוו ישראל. מכאן אמרו כל המודה בעבודה זרה ככופר בכל התורה כולה:

רש"י

ולפני אלעזר הכהן יעמד - הרי שאלתך ששאלת שאין הכבוד הזה זו מבית אביך, שאף יהושע יהא צריך לאלעזר: **ושאל לו** - כשיצטרך לצאת למלחמה: **על פיו** - של אלעזר: **וכל העדה** - סנהדרין:

דברים פרק א

(ה) **בעבר הירדן בארץ מואב הואיל משה באר את התורה הזאת לאמר**: (ו) **יקוק אלהינו דבר אלינו בחרב לאמר רב לכם שבת בהר הזה**: (ז) **פנו וסעו לכם ובאו הר האמרי ואל כל שכניו בערבה בהר ובשפלה ובנגב ובחוף הים ארץ הכנעני והלבנון עד הנהר הגדול נהר פרת**: (ח) **ראה נתתי לפניכם את הארץ באו ורשו את הארץ אשר נשבע יקוק לאבתים לאברהם ליצחק וליעקב לתת להם ולזרעם אחריהם**: ... (יט) **ונסע מחרב ונגף את כל המדבר הגדול והנורא ההוא אשר ראיתם דרך הר האמרי כאשר צוה יקוק אלהינו ונבא עד קדש ברנע**: (כ) **ואמר אלכם פאתם עד הר האמרי אשר יקוק אלהינו נתן לנו**: (כא) **ראה נתן יקוק אלהיך לפניך את הארץ עלה רש כאשר דבר יקוק אלהי אבתך לך אל תירא ואל תחת: (כב) ותקרבו אלי כלכם ותאמרו נשלחה אנשים לפנינו ויחפרו לנו את הארץ וישבו אתנו דבר את הדרך אשר נעלה בה ואת הערים אשר נבא אליהן**: ... (כט) **ואמר אלכם לא תערצון ולא תיראון מהם**: (ל) **יקוק אלהיכם ההלך לפניכם הוא ילחם לכם ככל אשר עשה אתכם במצרים לעיניכם**: (לא) **ובמדבר אשר ראית אשר נשאלך יקוק אלהיך כאשר ישא איש את בנו בכל הדרך אשר הלכתם עד באכם עד המקום הזה**: (לב) **ובדבר הזה אינכם מאמינים ביקוק אלהיכם**: (לג) **ההלך לפניכם בדרך לתור לכם מקום לחנתכם באש לילה לראיתכם בדרך אשר תלכו בה ובענן יומם**: (לד) **וישמע יקוק את קול דבריכם ויקצף וישבע לאמר**: (לה) **אם יראה איש באנשים האלה הדור הרע הזה את הארץ הטובה אשר נשבעתי לתת לאבתים**: (לו) **זולתי קלב בן פנה הוא יראנה ולו אתן את הארץ אשר דרך בה ולבנו יעו אשר מלא אחרי יקוק**:

דברים פרק יא

(כו) **ראה אנכי נתן לפניכם היום ברכה וקללה**: (כז) **את הברכה אשר תשמעו אל מצות יקוק אלהיכם אשר אנכי מצוה אתכם היום**: (כח) **והקללה אם לא תשמעו אל מצות יקוק אלהיכם וסרתם מן הדרך אשר אנכי מצוה אתכם היום ללכת אחרי אלהים אחרים אשר לא ידעתם**:

במדבר פרק כז פסוק כא

ולפני אלעזר הכהן יעמד ושאל לו במשפט האורים לפני יקוק על פיו יצאו ועל פיו יבאו הוא וכל בני ישראל אתו וכל העדה:

בראשית פרק א

(א) בְּרֵאשִׁית בְּרָא אֱלֹהִים אֶת הַשָּׁמַיִם וְאֶת הָאָרֶץ : (ב) וְהָאָרֶץ הִיְתָה תֵהוּ וְבָהוּ וְחֹשֶׁךְ עַל פְּנֵי תְהוֹם וְרוּחַ אֱלֹהִים מְרַחֶפֶת עַל פְּנֵי הַמַּיִם : (ג) וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים יְהי אֹר וַיְהי אֹר : (ד) וַיֵּרָא אֱלֹהִים אֶת הָאָרֶץ כִּי טוֹב וַיַּבְדֵּל אֱלֹהִים בֵּין הָאָרֶץ וּבֵין הַחֹשֶׁךְ :

רש"י

(א) **בראשית** - אמר רבי יצחק לא היה צריך להתחיל [את] התורה אלא (שמות יב ב) מהחודש הזה לכם, שהיא מצוה ראשונה שנצטוו [בה] ישראל, ומה טעם פתח בבראשית, משום (תהלים קיא ו) כח מעשיו הגיד לעמו לתת להם נחלת גוים, שאם יאמרו אומות העולם לישראל לסטים אתם, שכבשתם ארצות שבעה גוים, הם אומרים להם כל הארץ של הקדוש ברוך הוא היא, הוא בראה ונתנה לאשר ישר בעיניו, ברצונו נתנה להם וברצונו נטלה מהם ונתנה לנו : ... (ד) **וירא אלים את האור כי טוב ויבדל** - אף בזה אנו צריכים לדברי אגדה ראהו שאינו כדאי להשתמש בו רשעים והבדילו לצדיקים לעתיד לבא. ולפי פשוטו כך פרשהו ראהו כי טוב ואין נאה לו ולחשך שיהיו משתמשין בערבוביא, וקבע לזה תחומו ביום ולזה תחומו בלילה :

פרי צדיק לפרשת מסעי

[ג] אלה שמות האנשים אשר ינחלו לכם אלעזר הכהן ויהושע בן נון ונשיא אחד וגוי' לנחול את הארץ. הנה הנשיאים הם היו המנחילין לישראל היינו שביררו חלק לכל אחד (קידושין מ"ב א) אך לנחול היינו לכבוש את הארץ מיד הכנענים זה היה על ידי יהושע בלבד ואלעזר לא יצא למלחמה ולמה הוזכר כאן ועוד קודם ליהושע. ואף שנאמר (במדבר כ"ז, כ"א) ולפני אלעזר הכהן יעמוד ואיתא (במדבר רבה כ"א, ט"ו) הכבוד אינו זו מבית אביך שאף יהושע שעומד תחתיו לפני אלעזר הכהן יעמוד. זהו רק לשאול באורים ותומים וכמו שנאמר (שם) ושאל לו במשפט האורים לפני ה' אבל לא לנחול ולכבוש. אך שם כתיב גם כן על פיו יצאו ועל פיו יבואו וגוי' על פיו מוסב על אלעזר הוא על יהושע (וכמו שפירש רש"י). והוא דכתיב ולפני אלעזר הכהן יעמוד ולמה נצרך לעמוד לפני אלעזר הכהן ישאל לו ויאמר לו עצת ה' במשפט האורים. אך הענין הוא על דרך מה שאמרו בפרה אדומה (יומא מ"ב א) דכתיב (במדבר י"ט, ג') ושחט אותה לפניו שיהיה זר שוחט ואלעזר רואה, ולמה נצרך שיהיה אלעזר רואה. אך העסק של פרה אדומה הוא לתקן קלקול העגל כמו שאמרו (במדבר רבה י"ט, ח') תבוא פרה ותכפר על העגל. והיינו שבמתן תורה נאמר אז (תהלים פ"ב, ו') אני אמרתי אלהים אתם דלא הוו מייתי כמו שאמרו בעבודה זרה (ה' א) ואחר כך קלקלתם מעשיכם אכן כאדם תמותון. ועל ידי מעשה הפרה אדומה שמטהר מטומאת מת נתקן הקלקול בשורש. ולתקן החטא בשורש נצרך שיהיה אלעזר רואה כמו שאמרנו על מה דכתיב (בראשית א', ד') וירא אלהים את האור כי טוב פירוש שעל ידי ראיית ה' יתברך בהבריאה בראייתו כביכול הכניס בו האור כי טוב. ואחר כך כתיב בכל מעשי בראשית וירא אלהים כי טוב היינו שהכניס בכל פרטי הבריאה האור כי טוב. וזה פירוש עיני ה' אל צדיקים (תהלים ל"ד, ט"ז) שהצדיקים זוכין שיהיה להם גם כן כמו עיני ה' כביכול שיוכלו גם כן להכניס בראייתם האור כי טוב שעל ידי זה יתוקן הכל בשורש מכתר עליון שהוא קוצו של יו"ד דרמיזא לאין (זוהר ח"ג ס"ה ב) ומטעם הזה נצרך גם כן שיהיה אלעזר רואה. וכן בכל דור ניתן כח זה לזרע אהרן. וזהו שאמר לו ה' יתברך למשה רבינו שהכבוד אינו זו מבית אביך שאף יהושע שעומד תחתיו לפני אלעזר הכהן יעמוד ועל ידי ראיית אלעזר יכניס בו האור כי טוב. וזה שנאמר על פיו יצאו ועל פיו יבואו נגד מה שנאמר מתחילה (במדבר כ"ז, י"ז) ואשר יוציאם ואשר יביאם אמר עתה שזה יהיה על פיו של אלעזר שהוא על דרך מה שנאמר על פי ה' יחנו ועל פי ה' יסעו שהחניה והמסע היה על פי ה' (ונתבאר בפרשת בהעלותך) וכן משה כתב המסעות והחניות על פי ה'. כן ביהושע גם כן כתיב אשר יוציאם ואשר יביאם. ועל ידי זה יהיה הכיבוש באומות ואמר הכתוב שזה הכבוד אינו זו מבית אביך ולפני אלעזר הכהן יעמוד. ועל ידי זה שיהיה אלעזר רואה יכניס בראייתו הכח ליהושע שהוא יוציאם והוא יביאם ועל ידי זה יהיה לו כח לכבוש האומות. וזה שנאמר על פיו יצאו ועל פיו יבואו היינו על פיו של אלעזר הוא וכל בני ישראל הוא מוסב על יהושע.

והנה זה כח שורש תורה שבעל פה שהיה למשה שקיבל מסיני כמו שאמרו (אבות א', א') משה קיבל תורה מסיני ומסרה ליהושע וזה קאי על תורה שבעל פה (זוהר ח"ב קל"ז ב) ויהושע הנחיל הארץ לישראל שבירר לכל אחד מישראל חלקו בתורה שבעל פה שיזכה בו כל אחד מישראל. ועל זה אמרו (נדרים כ"ב ב) וספר יהושע בלבד שערכה של ארץ ישראל הוא והיינו חלק תורה שבעל פה של כל אחד מישראל (ונתבאר כמה פעמים). והכח הזה היה ליהושע על ידי ראיית אלעזר בו שהכניס בו הכח הזה שיוכל לתקן עד השורש ועל ידי זה יוכל לכבוש האומות. וזה שנאמר אשר ינחלו לכם את הארץ אלעזר הכהן ויהושע בן נון. וכל זה היה כח משה רבינו שהוא היה סוד הדעת ודורו נקרא דור דעה (במדבר רבה י"ט, ג') ותנחומא חוקת ו') וכתוב (משלי כ"ד, ד') ובדעת חדרים ימלאו כל הון יקר ונעים. יקר הוא בחינת תורה שבעל פה והיינו תורה שבעל פה של רבי עקיבא שעל זה אמרו (במדבר רבה י"ט, ו') וכל יקר ראתה עינו זה רבי עקיבא וחביריו. ונעים היינו כח תורה שבעל פה שהנחיל יהושע להשבטים ולכל ישראל. וכמו שאמרו (שם כ"ג, ו') בנעימים בזכות התורה שנאמר בה (משלי כ"ב, י"ח) כי נעים כי תשמרם בבטןך והיינו תורה שבעל פה (כמו שנתבאר במקום אחר). וזה הכח היה לאלעזר על ידי ראייתו ליהושע וזה שאמר שאין הכבוד הזה זו מבית אביך.

ובמדרש רבה (במדבר רבה כ"ב, ד') לא יגרע מצדיק עיניו וגוי' (איוב ל"ו, ז') ללמדך שמשא מתאוה לראות נקמת מדין וכו' על משה נאמר (תהלים נ"ח, י"א) ישמח צדיק כי חזה נקם נקמת מדין פעמיו ירחץ בדם הרשע זה בלעם וכו' ומה נפקא מינה לראות נקמת מדין או לשמוע מנקמתם. רק מדין הוא היה שורש הקליפה ועל ידי הנקמה במדין היינו בשורש הקליפה על ידי זה פעמיו ירחץ בדם הרשע זה בלעם והיינו אף מה שהאדם דש בעקביו והיינו לתקן הכל בשורשו ולזה נצרך הראיה ועל זה נאמר ישמח שמחה הוא כשמתישר הלב מכל וכל כמו שנאמר (שם צ"ז, י"א) ולישרי לב שמחה וזהו ישמח צדיק כי חזה נקם וזה שנאמר לא יגרע מצדיק עיניו דקאי על משה רבינו שהיה כוחו להכניס בישראל על ידי ראייתו האור כי טוב. ועל ידי שראיה הנקם נקמת מדין על ידי זה פעמיו ירחץ בדם הרשע שגם בלעם היה בבחינת דעת כמו שנאמר (במדבר כ"ד, ט"ז) ויודע דעת עליון וזה שמובא (זוהר ח"ג קצ"ג ב) אבל באומות העולם קם ומנו בלעם אך הוא היה בחינת דעת דקליפה וכמו שמובא בזוה"ק (שם קצ"ד א) והוא רשע הוה אמר על דרגין דאתדבק בהו וזה שהיה מתאוה לראות נקמת מדין דייקא ולכלות כל כוחם ולזה הוצרך דוקא הראיה שלו וישמח צדיק וגוי' ופעמיו ירחץ וגוי' שתיקן הכל בשורש כמו בפרה אדומה וזה הכח נשאר לאלעזר הכהן והוא נתן כח ליהושע לנחל את הארץ כאמור :